

JEL Classification: G21

Деркач Юлія Борисівна

к.е.н, доцент кафедри банківської справи

Плотнікова Арина

студентка факультету фінансів та банківської справи

Одеського національного економічного університету

м. Одеса, Україна

РИЗИКИ ШАХРАЙСТВА З ПЛАТІЖНИМИ КАРТКАМИ ТА МЕТОДИ ЇХ ЗНИЖЕННЯ

Тези присвячено ризикам шахрайства з платіжними картками, розглянуто стан проблеми, її масштабність, збитки та загрози, перелічено рекомендації щодо зниження цих ризиків.

***Ключові слова:** шахрайство, банківська картка, платежі, безготівкові розрахунки, ризик.*

Наше сьогодні вже неможливо уявити без безготівкових розрахунків, вони активно набирають все більшого поширення в Україні, а їх обсяги та кількість постійно зростають. Підтвердженням цього є те, що у 2021 році кількість операцій із використанням платіжних карток, емітованих банками України, становила 7 817,1 млн шт., а їх сума – 5 091,7 млрд грн. Порівняно з 2020 роком кількість та сума зазначених операцій зросла приблизно на третину [1].

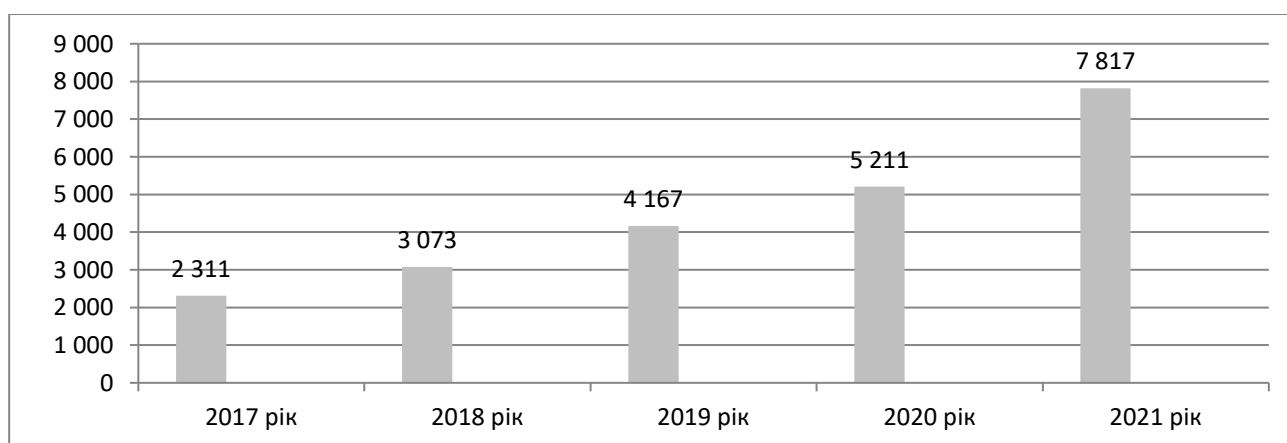

Рис 1 Кількість операцій, здійснених з використанням платіжних карток, млн шт. у 2017-2021 рр., станом на кінець періоду [1, 2]

Зауважимо, що зі збільшенням популярності операцій з платіжними картками збільшується і кількість випадків шахрайства, пов'язаних з їх використанням. Фахівці зазначають, що на один мільйон гривень видаткових операцій з платіжними картками, здійснених у мережі Інтернет, обсяг збитків

збільшився з 61 гривні у 2020 році до 114 гривень у 2021 році. У більшості випадків населення стає жертвами шахраїв через недотримання основних правил платіжної безпеки [1]. І дійсно, найпопулярнішим методом шахрайства з платіжними картками у світі є соціальна інженерія, завдяки застосуванню якої люди самі переказують гроші шахраям або розкривають їм дані своїх карток[1]. Близько 80% звернень, які надходять до НБУ від громадян щодо незаконних дій із платіжними картками, стосуються саме цього типу шахрайства [1].

Динаміка кількості випадків шахрайства з платіжними картками представлена на рис.2.

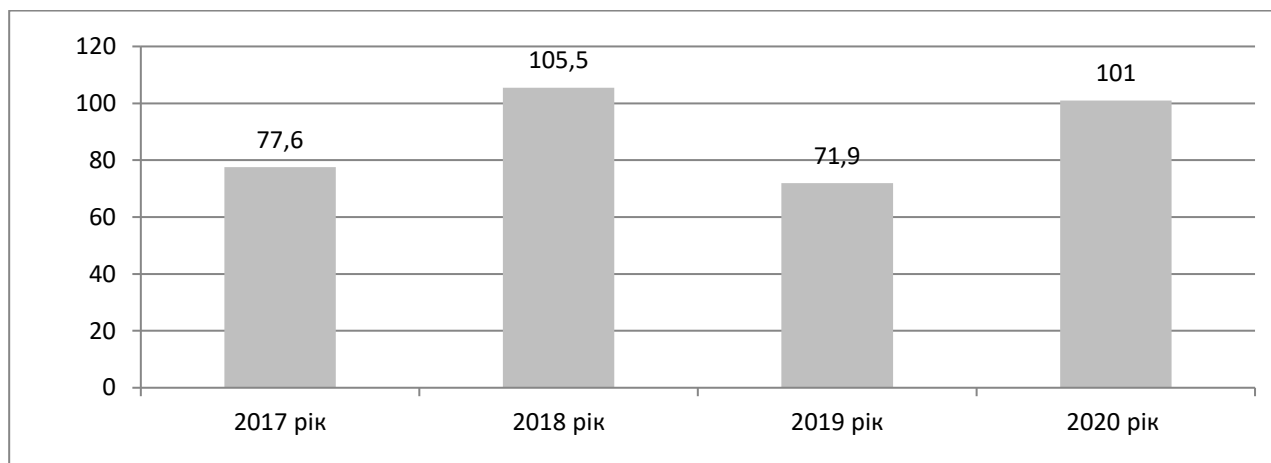

Рис. 2 Кількість випадків шахрайства з платіжними картками у 2017-2020 рр., станом на кінець періоду, тис. од. [1]

Данні рис.2 свідчать про зростання кількості шахрайських операцій у 2020 році у порівнянні з 2019 роком на 29,1 тис. од або на 41%.

До основних видів шахрайства з платіжними картками належать:

кеш-трепінг (cash trapping)- суть цього методу полягає в тому, що на отвір для видачі грошей встановлюється накладка зі скетчем, яка є непомітною зовні та не дозволяє купюрам вийти назовні. Однак з кожним роком популярність цього методу спадає. Наприклад, у 2018 році було зафіксовано лише 90 випадків кеш-трепінгу [2];

скіммінг (skimming) передбачає встановлення злочинцями картрідера тобто спеціального пристрою, який копіює дані магнітної смуги банківської картки, після чого роблять дублікат карти і знімають кошти [2];

фішинговий сайт – фіктивний інтернет-ресурсів, який копіює сайти справжніх інтернет-магазинів, платіжних систем тощо. Злочинці створюють такий сайт спеціально для збору даних платіжних карток: номери, період дії, CVV-код.

вішінг (vishing) та змішинг (smishing) - шахрайство за допомогою телефону та СМС. Найчастіше зловмисники під виглядом співробітників банку і просять назвати необхідні їм данні [2].

Зниження карткового шахрайства повинно бути спрямовано за наступними рівнями:

на рівні комерційних банківських установ, наприклад, використання підтвердження операцій по телефону чи СМС, встановлення камер біля банкомату, посилення системи ідентифікації клієнтів, блокування підозрілих операції тощо. Також банкам варто спільно зі страховими компаніями пропонують клієнтам послугу страхування картки від шахрайства;

на рівні центрального банку шляхом підвищення рівня обізнаності громадян щодо кібергігієни та формування культури безпечної поведінки у віртуальному просторі [1].

Список використаних джерел

1. Національний банк України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 21.05.2022)

2. Асоціації ЕМА: веб-сайт. URL: <https://www.ema.com.ua/citizens/cyber-safety-school/skimming-cash-trapping-video-ema/> (дата звернення: 21.05.2022)